
Wstęp

Zakres problemów związanych z kreatywnością jest równie obszerny jak zasięg ludzkiego tworzenia. Podobnie jak ono obejmuje wszystkie sfery świadomej i celowej aktywności człowieka, której zamierzoną konsekwencją są nowe, uprzednio nieistniejące stany rzeczy w sferze rzeczywistości technicznej, społecznej i kulturowej. Są one pod jakimś względem doskonalsze od stanów dotychczasowych, a ich początkiem były wcześniejsze idee czy wynalazki. W tym sensie tworzenie stanowiło zawsze i stanowi nadal ustawiczny proces, za którego pośrednictwem człowiek urzeczywistnia swoje zwiększające się właśnie dzięki niemu możliwości, kreując w ten sposób swój świat i wraz z nim także siebie samego. Dopiero jednak z czasem kreatywność człowieka zaczęła być przedmiotem refleksji poznawczej i teoretycznej. Refleksja ta obejmowała najpierw jednak tylko rezultaty, zwłaszcza rezultaty techniczne, ludzkiej twórczej aktywności oraz ich wpływ na życie zbiorowe. Ostatnio jej centralnym przedmiotem stały się natomiast same dyspozycje kreatywne człowieka jako podmiotu myślenia i działania praktycznego oraz ich rola w różnych sferach ludzkiej działalności. Wraz z tym pojawiło się pytanie o to, czy dyspozycje te można stymulować w procesie edukacji oraz w takich dziedzinach, jak: przedsiębiorczość, sztuka czy codzienna aktywność człowieka.

Te właśnie problemy znajdują się w centrum uwagi badawczej oraz mają swój wyraz w praktyce dydaktycznej Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi oraz Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie, zmierzającej do kształtowania wśród studentów twórczych dyspozycji pozwalających im samodzielnie i w sposób nowatorski rozwiązywać problemy, przed jakimi staną w późniejszej pracy zawodo-

wej. Owocem tych dążeń jest szereg publikacji i konferencji poświęconych kreatywności i innowacyjności, z których ostatnimi były dwie edycje konferencji „Profesjonalizacja kreatywności” (2016 i 2017) oraz publikacja *Konceptualizacja profesjonalizacji kreatywności* (Łódź 2017). Niniejsza książka, stanowiąc pokłosie konferencji naukowej „Kreatywne myślenie – kreatywne działanie” (Lublin, czerwiec 2017), jest kontynuacją tych dążeń.

Tom *Kreatywność w edukacji, sztuce i biznesie* jest adresowany do czytelników zainteresowanych problemami kreatywności, obejmuje różne jej aspekty i dziedziny. Poszczególne artykuły w kolejnych działach książki dotyczą samej idei kreatywności (część I), kreatywności w edukacji i sztuce (część II) oraz roli kreatywności w biznesie (część III).

Tom otwiera artykuł *Odkrywanie ludzkiego tworzenia* Zdzisława Jezego Czarneckiego poświęcony historii idei ludzkiej kreatywności. Autor analizuje złożone dzieje świadomości twórczej roli człowieka w sferze działania praktycznego od początków jej rozpoznania we wczesnej myśli greckiej, przez jej załamanie się w programie platońskim i w jego późniejszych kontynuacjach, także religijnych, oraz w nurtach deprecjujących znaczenie zewnętrznego otoczenia ludzkiego życia, aż do stopniowego odzyskiwania poczucia ważności świata jako istotnego obszaru, w którym człowiek dzięki twórczym i inwencyjnym dyspozycjom może realizować swoje cele. Artykuł Leszka Kopciucha *Wartości działania kreatywnego* jest prezentacją i próbą usystematyzowanej analizy aksjologicznej twórczego działania ze względu na jego cel, środki i metody nowatorskiego działania, jego podmiotowe warunki oraz istotną rolę kulturowych i środowiskowych okoliczności wspomagających kreatywność i zarazem kreujących wartości nowe. Jednocześnie autor koncentruje się na niezamierzonych, to jest wykraczających poza intencje samego podmiotu (przypadkowych), konsekwencjach działania kreatywnego.

Część II tomu otwiera tekst Justyny Sali-Suszyńskiej *Kreatywność w pracy nauczyciela*. Autorka dowodzi w nim niezbędności kreatywnej postawy nauczyciela we współczesnej szkole, wskazuje na jej konieczne elementy oraz rozpatruje jej niezbędne podmiotowe warunki, a także zwraca uwagę na obiektywne czynniki, które ją ograniczają. Zofia Okraj w artykule *Innowacje dydaktyczne: przegląd wybranych klasyfikacji i próba formowania własnego stanowiska na podstawie prowadzonych badań empirycznych* prezentuje i klasyfikuje wybrane innowacje pedagogiczne ze względu na ich obszar, zasięg oddziaływania, stopień nowości i ra-

dykalności zmian, złożoność procesu innowacyjnego oraz rangę proponowanych rozwiązań. Autorka prezentuje również wyniki własnych badań nad uwarunkowaniami twórczej pracy dydaktycznej nauczycieli. Kilka kolejnych artykułów dotyczy bardziej szczegółowych problemów edukacyjnych. Grażyna Leśniewska oraz Karina Sokolińska w artykule *Grywalizacja w szkolnej ławce* rozważają szczególną rolę i znaczenie gier w nowoczesnym i innowacyjnym procesie edukacji. Uzupełnieniem tekstu jest bogaty materiał ilustracyjny pochodzący z ich własnej praktyki pedagogicznej. Kamila Witerska w tekście *Profesjonalizacja improwizacji* skupia się na dramie jako szczególnym narzędziu przygotowującym uczniów i uczestników do spontanicznego i nowatorskiego działania w sytuacji ciągłej zmiany, z jaką mamy do czynienia we współczesnym społeczeństwie. Kamila Lasocińska, Izabella Michałowska-Wieczorek, Sylwia Rydz i Łukasz Zaorski-Sikora we wspólnym artykule *Metoda projektów – kreatywność i przedsiębiorczość* podejmują z kolei problematykę metody projektów jako narzędzia coraz częściej i powszechniej wykorzystywanego do prowadzenia zajęć z bardzo różnych dziedzin wiedzy.

Tekst Eugeniusza Józefowskiego *Twórczość artystyczna jako jedna z możliwości profesjonalizacji kreatywności* rozpoczyna serię rozważań poświęconych kreatywności w obszarze sztuki. Autor skupia się na problemie znaczenia kreatywności dla postawy życiowej i stosunku człowieka do świata, rozpatrując to zagadnienie przez pryzmat osobistego doświadczenia artystycznego, a także dydaktycznego i naukowego. Bolesław Stelmach w artykule *Kreacja przestrzeni – przestrzeń kreacji. Od LPNT do Szucha Premium Offices* wskazuje, że architekturą służącą kreatywności człowieka i pobudzającą ją jest architektura łącząca kulturę i naturę. Karolina Michalak w tekście *Street art i land art jako twórcza ekspresja w edukacji alternatywnej* pisze, że generowaniu kreatywnych postaw służy sztuka uliczna. Jest ona działaniem pobudzającym inicjatywę, wyobraźnię i nowatorstwo. Ponadto stymuluje niezależność myślenia, otwartość na nowe doświadczenia i nonkonformizm oraz zdolność do kontestacji zastanej rzeczywistości. Julia Łopuszańska tekst *Teatr Forum jako twórcza metoda pracy z grupą* poświęca opisowi i analizie wyzwalających kreatywność mechanizmów metody Teatru Forum, która zakładając ingerencję publiczności w sytuację sceniczną, otwiera szerokie pole dla zmian zachowań aktorów, wyzwała, po obu stronach sceny,

spontaniczność i innowacyjność. Autorka ilustruje swoją tezę, prezentując działalność lubelskiej grupy artystycznej LUB Drama.

Część III zbioru otwiera rozprawa Ireny Pufal-Struzik *Sektor twórczy – nierówny udział kobiet i mężczyzn* poświęcona poszukiwaniu i analizie czynników zarówno podmiotowych, jak i kulturowo-społecznych, które stanowią bariery w twórczym rozwoju kobiet i ograniczają perspektywy ich karier w zawodach bezpośrednio związanych z szeroko rozumianymi działaniami twórczymi i upowszechnianiem ich rezultatów. Artykuł Kamila Szymańskiego *Humanistyczno-społeczna strona start-upów* analizuje sytuację młodych przedsiębiorstw poszukujących na rynku miejsca dla siebie, zwracając szczególną uwagę nie tyle na ekonomiczne jej uwarunkowania, ile raczej na ich podatność na poszukiwanie nowatorskich i kreatywnych rozwiązań, dzięki czemu odgrywają one istotną rolę w rzeczywistości społecznej i kulturowej. Wioleta Gawel w tekście *Zarządzanie zasobami ludzkimi w koncepcji CSR poprzez zastosowanie grywalizacji* rozpatruje rolę, jaką w kształtowaniu społecznej odpowiedzialności biznesu i tworzeniu jej strategii może odegrać wprowadzenie elementów gry jako istotnego czynnika pozwalającego budować kreatywny zespół pracowniczy. Problematyki marketingu w odniesieniu do określonej firmy w obrębie mediów społecznościowych dotyczy praca Mateusza Grzesiaka *Marka osobista w YouTube jako przykład wywierania wpływu społecznego*. Autor dowodzi, że serwis YouTube stanowi jedno z najskuteczniejszych narzędzi budowania marki osobistej oraz wywierania wpływu społecznego, zwłaszcza wśród przedstawicieli młodszego pokolenia. Przemysłem twórczym poświęcony jest artykuł Joanny Hołdy *Sposoby wsparcia przemysłów kreatywnych na przykładzie działalności Lubelskiego Instytutu Designu* charakteryzujący pojęcie i znaczenie przemysłów kreatywnych. Autorka pokazuje szczególną rolę designu w projektowaniu i wzornictwie. Zwraca uwagę na sposoby wspierania w państwach europejskich sektora kreatywnego, wskazując jednocześnie, że w Lublinie funkcję taką pełni Instytut Designu.

Tom zamyka artykuł Bohdana Dziemidoka *Profilaktyczne i psycho-terapeutyczne znaczenie kreatywnej aktywności w okresie późnej starości*. Stanowi on pewnego rodzaju *case study* w odniesieniu do rozważanego problemu. Jego autor przez pryzmat osobistych doświadczeń i obserwacji przedstawia bowiem i analizuje rolę, jaką w wieku senioralnym mogą odgrywać różne formy aktywnego działania, koncentrując się przy tym

na szczególnej w tej mierze sytuacji emerytowanych profesorów humanistów.

Autorzy i redaktorzy tomu wyrażają głębokie przekonanie, że konferencja „Profesjonalizacja kreatywności” jest jedną z najistotniejszych inicjatyw naukowych prezentujących badania nad ideą kreatywności oraz konkretne projekty kreatywne, realizowane w rozmaitych środowiskach: edukacyjnym, biznesowym, artystycznym itd. Jednocześnie mamy nadzieję, że oryginalna publikacja, która w całości poświęcona jest identyfikowaniu idei kreatywności i jej przejawów w życiu społecznym i gospodarczym, będzie inspiracją, zestawem wskazań i pojęć służących pogłębianiu refleksji badawczej nad zjawiskiem twórczych postaw człowieka oraz będzie pomagała w inicjowaniu projektów kreatywnych.

prof. dr hab. Zdzisław Jerzy Czarnecki
prof. AHE dr Makary K. Stasiak
dr Leszek Kuras